

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๐๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑



พระราชกฤษฎีกา

พระราชทานอภัยโทษ

พ.ศ. ๒๕๓๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๑

เป็นปีที่ ๔๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราช
โองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า เนื่องในวโรกาสพระราชพิธี
รัชมังคลาภิเษกสมโภชสิริราชสมบัติในมหามงคลสมัยที่ทรงปกครอง
แผ่นดินยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดที่ปรากฏในประวัติศาสตร์
ในวันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ นับเป็นโอกาสที่กษัตริย์
สมควรพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ เพื่อให้โอกาสแก่บุคคล

เหล่านี้กลับประพฤตินเป็นพลเมืองดี อันจะเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบไป

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๕ และมาตรา ๑๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กับมาตรา ๒๖๑ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๓๑”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกฤษฎีกานี้ “ผู้ต้องกักขัง” หมายความว่า ผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษจำคุกหรือผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับ ที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลถึงที่สุดก่อนหรือในวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ

“นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า ผู้ซึ่งในวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับเป็นนักโทษเด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ หรือนักโทษตามกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหาร

“กำหนดโทษ” หมายความว่า กำหนดโทษซึ่งศาลได้กำหนดไว้ในคำพิพากษาและระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเมื่อคดีถึงที่สุด หรือ



กำหนดโทษตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษ หรือกำหนดโทษ
ดังกล่าวที่ได้ลดโทษลงแล้วโดยการได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือโดย
เหตุอื่น ถ้ามี

“ต้องโทษจำคุกเป็นครั้งแรก” หมายความว่า ต้องโทษเพราะถูก
ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ไม่ว่าจะในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี
โดยมิได้ถูกศาลพิพากษาให้เพิ่มโทษฐานกระทำความผิดอีกตามมาตรา ๕๒
หรือมาตรา ๕๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๔ ผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราช
กฤษฎีกานี้ ต้องมีตัวอยู่ในความควบคุมของทางราชการ หรือถูกกักขังไว้
ในสถานทหรือทาสัยทศาลหรือทางราชการกำหนด ในวันที่พระราช
กฤษฎีกานี้ใช้บังคับติดต่อกันไปจนถึงวันที่ศาลออกหมายสั่งปล่อยหรือ
ลดโทษ หรือนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งปล่อยหรือลดโทษ ตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกานี้

มาตรา ๕ ผู้ต้องกักขังให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวไป

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๕ และมาตรา ๑๐ นักโทษเด็ดขาด
ดังต่อไปนี้ ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวไป

(๑) ผู้ต้องโทษจำคุก ไม่ว่าจะในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี
ซึ่งมีโทษจำคุกตามกำหนดโทษที่จะต้องได้รับต่อไปเหลืออยู่รวมกันไม่เกิน
หกเดือนนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ

(๒) ผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) เป็นคนพิการโดยตามอดทั้งสองข้าง มือหรือเท้าด้วนทั้งสองข้าง หรือเป็นคนทุพพลภาพมีลักษณะอันเห็นได้ชัด ซึ่งในกรณีหลังนี้แพทย์ของทางราชการไม่น้อยกว่าสองคนได้ตรวจรับรองเป็นเอกฉันท์ว่า ไม่สามารถประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพได้ตลอดชีวิต

(ข) เป็นคนเจ็บป่วยด้วยวัณโรคระยะอันตราย โรคเรื้อน โรคไตวายเรื้อรัง โรคมะเร็ง หรือโรคจิต ซึ่งทางการเรือนจำได้ทำการรักษามาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนในวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ และแพทย์ของทางราชการไม่น้อยกว่าสองคนได้ตรวจรับรองเป็นเอกฉันท์ว่าไม่สามารถจะรักษาในเรือนจำให้หายได้ และไม่ว่าในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี ต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วถึงวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่าห้าปี หรือไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๒ ของโทษตามกำหนดโทษ

(ค) เป็นหญิงซึ่งแพทย์ของทางราชการตรวจรับรองว่ามีครรภ์ และไม่ว่าในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี มีโทษจำคุกตามกำหนดโทษที่จะต้องได้รับต่อไปเหลืออยู่ร่วมกันไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ

(ง) เป็นหญิงซึ่งต้องโทษจำคุกเป็นครั้งแรก และไม่ว่าในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี ต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วถึงวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๒ ของโทษตามกำหนดโทษ

(จ) เป็นคนมีอายุตามที่ปรากฏในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือทะเบียนรายตัวของเรือนจำในกรณีไม่มี

ขออยู่ในทะเบียนบ้าน ไม่ต่ำกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ในวันที่พระราชกฤษฎีกา
นี้ใช้บังคับ และไม่ว่าในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี ต้องได้รับโทษ
จำคุกมาแล้วถึงวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่าห้าปี หรือไม่
น้อยกว่า ๑ ใน ๒ ของโทษตามกำหนดโทษ

(ฉ) เป็นผู้ต้องโทษจำคุกเป็นครั้งแรก และมีอายุตามที่
ปรากฏในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือ
ทะเบียนรายตัวของเรือนจำ ในกรณีไม่มีขออยู่ในทะเบียนบ้าน ยังไม่ครบ
ยี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ และไม่ว่าในกรณีความ
ผิดคดีเดียวหรือหลายคดี ต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วถึงวันที่พระราช
กฤษฎีกานี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๒ ของโทษตามกำหนดโทษ

(ช) เป็นผู้ต้องโทษจำคุกเป็นครั้งแรก และโทษตามกำหนด
โทษ ไม่ว่าในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดี จำคุกรวมกันไม่เกิน
หนึ่งปี

(ซ) เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยม และไม่ว่าในกรณีความ
ผิดคดีเดียวหรือหลายคดี โทษจำคุกตามกำหนดโทษที่จะต้องได้รับต่อไป
เหลืออยู่รวมกันไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ

(๓) ผู้ได้รับพักการลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ หรือ
กฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหาร หรือได้รับการปล่อยตัวคุมประพฤติเนื่อง
จากได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ซึ่งมิได้
ปฏิบัติผิดเงื่อนไขแห่งการพักการลงโทษหรือเงื่อนไขการคุมประพฤติจาก
การได้ลดวันต้องโทษจำคุก

มาตรา ๗ นักโทษเด็ดขาดซึ่งมิได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อย
ตัวไปตามมาตรา ๖ ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษแต่เพียงกรณี
หนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ให้ลดลงเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

(๒) ผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้ลดลงเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี
โดยให้นับแต่วันที่ต้องรับโทษ เว้นแต่กรณีที่จะต้องนับโทษต่อจากคดีอื่น
ให้นับโทษต่อจากคดีอื่นนั้น

(๓) ผู้ต้องโทษจำคุกไม่ถึงตลอดชีวิต ให้ลดโทษจากกำหนดโทษ
ตามลำดับชั้นนักโทษเด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ หรือกฎหมาย
ว่าด้วยเรือนจำทหาร ดังต่อไปนี้

ชั้นเยี่ยม	๑	ใน	๒
ชั้นดีมาก	๑	ใน	๓
ชั้นดี	๑	ใน	๔
ชั้นกลาง	๑	ใน	๕
ชั้นเลว	๑	ใน	๖
ชั้นเลวมาก	๑	ใน	๗

(๔) ผู้ต้องโทษจำคุกเพราะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทและ
ไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย และในวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้
บังคับ ผู้นั้นไม่มีคดีอื่น ไม่ว่าในกรณีความผิดคดีเดียวหรือหลายคดีที่ต้อง
รับหรือจะต้องรับโทษจำคุกอยู่ด้วย ให้ลดโทษจากกำหนดโทษลง ๒ ใน ๓

มาตรา ๘ นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนในวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ ไม่ว่าจะได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษตามมาตรา ๗ ด้วยหรือไม่ ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษลงเป็นพิเศษอีกหนึ่งปี

มาตรา ๙ นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษฐานกระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยฝิ่น และกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้ เว้นแต่นักโทษเด็ดขาดผู้กระทำความผิดดังกล่าวซึ่งต้องโทษจำคุกต่ำกว่าสามปีตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในคำพิพากษาและระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเมื่อคดีถึงที่สุด หรือที่ได้กำหนดไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษเฉพาะตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘

มาตรา ๑๐ นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษภายหลังวันที่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๓๐ ใช้บังคับ ในลักษณะความผิดดังต่อไปนี้ ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษ เฉพาะตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘

(๑) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร และ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา

(๒) ความผิดตามมาตรา ๑๕๐ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๐
วรรคสอง มาตรา ๒๒๒ มาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง มาตรา
๒๗๗ มาตรา ๒๗๗ ทวิ มาตรา ๒๗๗ ตริ มาตรา ๒๘๐ มาตรา ๒๘๒
มาตรา ๒๘๓ และมาตรา ๓๑๓ วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวล
กฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ ผู้พิพากษาศาลแห่ง
ท้องที่หรือตุลาการศาลทหารแห่งท้องที่หนึ่งคน และอัยการแห่งท้องที่
หรืออัยการทหารแห่งท้องที่หนึ่งคน รวมสามคนเป็นคณะกรรมการ มี
หน้าที่ตรวจสอบผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ และส่งรายชื่อต่อศาล
แห่งท้องที่ให้เสร็จภายในหกสัปดาห์นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ
เพื่อความสะดวกแก่ศาลแห่งท้องที่นั้นพิจารณาออกหมายสั่งปล่อยหรือลด
โทษ แล้วแต่กรณี

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ซึ่งถูกลงโทษจำคุกตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมาย
ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ ให้คณะกรรมการดังกล่าวในวรรคหนึ่ง
มีหน้าที่ตรวจสอบและส่งรายชื่อต่อนายกรัฐมนตรีให้เสร็จภายในหกสัปดาห์
นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ เพื่อนายกรัฐมนตรีพิจารณา
ออกคำสั่งปล่อยหรือลดโทษ แล้วแต่กรณี

เมื่อได้มีหมายหรือคำสั่งปล่อยหรือลดโทษแล้ว ให้คณะกรรมการ
ทำบัญชีผู้ซึ่งได้รับพระราชทานอภัยโทษหรือลดโทษเก็บไว้ที่เรือนจำหรือ
ทัณฑสถานหนึ่งฉบับ ส่งศาลหนึ่งฉบับ ส่งกระทรวงมหาดไทยหนึ่งฉบับ
และทูลเกล้าฯ ถวายอีกหนึ่งฉบับ

ถ้าการแต่งตั้งกรรมการบางคนตามวรรคหนึ่ง จะไม่สะดวกในการปฏิบัติ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการตามที่เห็นสมควรเป็นกรรมการแทนได้

ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติของคณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและส่งรายชื่อผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยขาด

มาตรา ๑๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับนักโทษตามกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหาร ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแต่งตั้งข้าราชการเป็นคณะกรรมการตามที่เห็นสมควร มีหน้าที่ตรวจสอบผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษและส่งรายชื่อต่อศาลทหารกรุงเทพ ศาลมณฑลทหาร หรือศาลจังหวัดทหาร แล้วแต่กรณี ให้เสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ เพื่อความสะดวกแก่ศาลทหารดังกล่าวพิจารณาออกหมายส่งปล่อยหรือลดโทษ แล้วแต่กรณี

ให้นำมาตรา ๑๑ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลมในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการนำบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกานี้มาใช้บังคับแก่นักโทษตามกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหาร นอกจากที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชกฤษฎีกานี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมพิจารณาสั่งเทียบกรณีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกานี้

มาตรา ๑๓ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ตีนสุตานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกสมโภชสิริราชสมบัติ ในมหามงคลสมัยที่ทรงปกครองแผ่นดินยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ในวันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ นับเป็นโอกาสสำคัญ สมควรพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ เพื่อให้โอกาสแก่บุคคลเหล่านั้นกลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดี อันจะเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

หมายกำหนดการ

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑

วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
เสาร์ ที่ ๒	๑๖.๓๐ น.	ทักษิณานุประทาน พระสงฆ์ ๔๔ รูปสวดมนต์ เทศน์กัณฑ์ • สดับปกรณ์ เสด็จฯ ถวายสักการะ พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร พระพุทธรูปประจำรัชกาล	พระที่นั่ง อมรินทร์ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตน หอพระราช กรมานัส หอพระราช พงศานุสร	เต็มยศ จุลจอมเกล้า

วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
อาทิตย์ที่ ๓	๑๐.๐๐ น.	สมโภชสิริราชสมบัติ รัชมังกลาภิเษก พระสงฆ์ ๔๔ รูป มาพร้อมทรงศีล เสด็จฯ ถวายสักการะ พระสยามเทวาธิราช ประกาศสดุดีบวงสรวง พระสงฆ์ ๔๔ รูปเจริญ พระพุทธรูป รับพระราชทานฉัตร เวียนเทียนสมโภชนพปฎล มหาเศวตฉัตร ราชกกุธภัณฑ์ ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ยิง ปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติฝ่ายละ ๒๑ นัด	พระที่นั่งดุสิต	เต็มยศ นพรัตน์ หรือ ข้างนอก

เต็มยศ
จักษิ หรือ
ช่างเผือก

สถานีตรวจรถ
จังหวัดพระนคร
ศรีอยุธยา

พลับพลาตรมุง

พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
วัดในพระพุทธศาสนาและศาสนา
อื่น ๆ ยำของกลองระฆังพร้อมกัน

บวงสรวงสังเวद्यสมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์ในอดีต

เสด็จ ฯ ประทับรถไฟพระที่นั่ง
รถไฟพระที่นั่งถึงสถานีจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

เสด็จ ฯ ถวายราชสักการะพระบรม
ราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เสด็จ ฯ ถวายสักการะบูชา

พระพุทธรูปปางประจักษ์สมเด็จพระเจ้า

อยู่หัว
ทรงศีล

เสด็จ ฯ บวงสรวงสังเวद्यสมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์ในอดีต

อังคาร ที่ ๕ ๘.๕๐ น.
๑๐.๐๐ น.



วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
		<p>ประกาศสดุดีดวงสว่าง พระสงฆ์ ๓๔ รูป เจริญพระพุทธมนต์ รับพระราชทานฉัตร เสด็จ ฯ ไปยังบ้านพักรับรอง ของจังหวัด</p>	<p>จังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา สถานีจิตรลดา</p>	
	๑๕.๓๐ น. ๑๖.๕๐ น.	<p>เสด็จ ฯ ประทับรถไฟพระที่นั่ง เสด็จ ฯ กลับ รถไฟพระที่นั่งถึงกรุงเทพมหานคร</p>		

เลขานุการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ว่าทรงทราบพระราชหฤทัย ในความจงรักภักดีของพระบรมวงศานุวงศ์ รัฐบาล ข้าราชการฝ่ายทหาร พลเรือน และพสกนิกรชาวไทยทั้งปวง ซึ่งระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจเพื่อแผ่นดินและประชาชนมาตั้ง ๔๓ ปี พวกเขานับขมนิยมว่าเสด็จดำรงรัฐสมัยยาว ยิ่งกว่าสมเด็จพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในอดีต และมีสมานฉันท์พร้อมกันจัดงานเฉลิมพระเกียรติสนองพระเดชพระคุณ ทั้งขอพระราชทานให้ทรงกำหนดงานพระราชกุศลและพระราชพิธี อนุโลมตามราชประเพณี เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงรัชสมัยยาว ยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์อันมีปรากฏในพระราชพงศาวดาร

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังกำหนดการพระราชกุศลทักษิณานุปทานและพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก มีรายการดังนี้

ทักษิณานุปทาน

วันเสาร์ที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เจ้าพนักงานเตรียมการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เชิญพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร และประจำพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประดิษฐาน

ณ พระที่นั่งบุษบกมาลา มหาพิมาน และเชิญพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประดิษฐานบนพระราชบัลลังก์ภายใต้ นพปฎลมหาเศวตฉัตร แวดล้อมด้วยเครื่องบรมขัตติยราชูปโภค และ เครื่องนมัสการราชสักการะไว้พร้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตไปยังพระบรมมหาราชวัง เข้าทางประตูวิเศษไชยศรี ท้ายรถยนต์พระที่นั่งที่พระทวารเทเวศร์รักษา

เวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๐ นาที เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร และประจำพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะถวายบังคมพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายพัดรองที่ระลึกงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกแด่สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะรวม ๔๔ รูปแล้ว เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร พระสงฆ์สวดพระพุทธรมนต์ จบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทรงธรรม ทรงศีล สมเด็จพระ

พระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร ถวายพระธรรมเทศนา ถิ่นที่ ๑
จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมบูชา
ถิ่นที่เทศน์ แล้วทรงทอดผ้าไตร สมเด็จพระราชาคณะที่ถวายพระธรรม
เทศนา และพระราชาคณะที่สวดพระพุทธมนต์ รวม ๔๔ รูป สดับปกรณ์
พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วถวายอนุโมทนา
ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระที่นั่งอมรินท
รวินิจฉัย ไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จฯ เข้าสู่พระอุโบสถ
ทรงจตุรูปเทียนบูชาพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร พระสัมพุทธพรรณี
พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษามหามงคล ๕ รอบ พระพุทธรูป ฉลอง
พระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธรูปฉลอง
พระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แล้วเสด็จพระราช
ดำเนินไปยังหอพระราชมานูสร ทรงจตุรูปเทียนเครื่องทองน้อยถวาย
ราชสักการะพระพุทธรูปปางประจำรัชกาลสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต
แห่งกรุงศรีอยุธยาและธนบุรี แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปยังหอพระรา
ชมมานูสร ทรงจตุรูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะพระพุทธรูป
ปางประจำรัชกาล สมเด็จพระบรมพุทธมหาราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
เสด็จพระราชดำเนินกลับ

สมโภชสิริราชสมบัติรัชมั่งคลาภิเษก

วันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เจ้าพนักงาน

เตรียมการพระราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติรัชมั่งคลาภิเษก ณ พระที่นั่ง
ดุสิตมหาปราสาท เชิญพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์ประจำทูลกระหม่อม
ประดิษฐาน ณ พระแท่นมุก ทอดเครื่องนมัสการไว้พร้อม และเชิญเครื่อง
ราชกกุธภัณฑ์ พระแสงสำคัญประจำรัชกาลดวงพระบรมราชสมภพ
พระสุพรรณบัฏประดิษฐานเหนือพระราชบัลลังก์ ภายใต้ฉัตร
มหาเศวตฉัตร แวดล้อมด้วยต้นไม้ทองเงิน และทอดเครื่องทองน้อยตาม
ราชประเพณี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระสยามเทวาธิราช
ประดิษฐาน ณ บุษบกมุขเด็จพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทเพื่อประกอบพระ
ราชพิธีบวงสรวงสังเวศ ในมหามงคลพระราชพิธีรัชมั่งคลาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ
บรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนัก
จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตไปยังพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ใน
พระบรมมหาราชวัง

เวลา ๑๐ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระที่นั่งดุสิต
มหาปราสาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ
บูชาพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงศีล สมเด็จพระสังฆราช
 ถวายศีล จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
 พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปยังมุขเด็จพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ ขึ้นสู่มุขเด็จ ทรงจุดธูปเทียนบูชา
 พระสยามเทวาธิราช แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
 พระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ลงจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
 ไปยังแท่นที่ตั้งเครื่องบวงสรวงสังเวย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
 จุดเทียนทอง เทียนเงินที่โต๊ะเครื่องสังเวย แล้วพระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียน
 เครื่องทองน้อย ชาวพนักงานประโคมมโหระทึก แตรฝรั่ง และฆ้องชัย
 สังข์แตร ดุริยางค์ แล้วเสด็จ ฯ ขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พราหมณ์อ่านประกาศบวงสรวงสังเวย ใน
 ขณะนั้นผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทจะได้นพนมมือถวายคารวะจนอ่าน
 ประกาศจบ แล้วชาวพนักงานประโคมมโหระทึก แตรฝรั่ง และฆ้องชัย
 สังข์แตร ดุริยางค์ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ถวายพรพระ จบ พระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนภัตตาหารแด่สมเด็จพระสังฆราช
 สมเด็จพระราชาคณะ พระสงฆ์รับพระราชทานฉันเสร็จแล้ว ทรงประเคน
 ย่ามที่ระลึกงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา
 ถวายอดิเรกถวายพระพรลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดธูปเทียน

เครื่องทองน้อยบุชาราชกกุฎภัณฑ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชนพญาลมहाเสวตฉัตรราชกกุฎภัณฑ์
ดวงพระบรมราชสมภพ พระสุพรรณบัฏ เป็นการสมโภชสิริราชสมบัติ
รัชมังคลาภิเษก

ขณะเวียนเทียนสมโภช เจ้าพนักงานประโคมฆ้องชัย สังข์ แตร
บันฑฑาฆะว และดุริยางค์ เวียนเทียน ๓ รอบแล้ว พราหมณ์เจิมนพญาลม
มหาเสวตฉัตรโหระหวงผูกผ้าสีชมพู พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
พระสุหรัยเครื่องราชกกุฎภัณฑ์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับ

ในงานพระราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติรัชมังคลาภิเษกนี้

เวลา ๑๒ นาฬิกา ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ จะได้ยิง
ปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติฝ่ายละ ๒๑ นัด

พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา วัดในพระพุทธศาสนาและศาสนา
อื่น ๆ ย่าม้องกลองระฆังพร้อมกัน

การแต่งกาย เครื่องแบบเต็มยศ สายสะพายนพรัตน์ หรือ สาย
สะพายข้างเผือก

บวงสรวงสังเวชสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต

วันอังคารที่ ๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เจ้าหน้าที่สำนัก
พระราชวัง กรมศิลปากร และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เตรียมการ
พระราชพิธีบวงสรวงสังเวชสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต ณ พลับพลา
ตรีมุข พระราชวังโบราณ และที่พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้า

อู่ทอง เชิญพระพุทธรูปมาปางประจำสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้า
อู่ทองมาประดิษฐาน ณ โถงห่ม พระที่นั่งพระคชาธารสัปตปฏลเศวตฉัตร
ตั้งแต่งเครื่องบวงสรวงสังเวศเครื่องนมัสการ เครื่องราชสักการะไว้พร้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรม
ราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนัก
จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตไปยังสถานีรถไฟจิตรลดา

เวลา ๘ นาฬิกา ๕๐ นาที เสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟพระที่นั่ง
ออกจากสถานีรถไฟจิตรลดาไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เวลา ๑๐ นาฬิกา รถไฟพระที่นั่งเทียบที่สถานีจังหวัดพระนคร
ศรีอยุธยา ทหารกองเกียรติยศถวายความเคารพ บรรเลงเพลงสรรเสริญ
พระบารมี ผู้ว่าราชการจังหวัด เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวาย
พระแสงราชศัสตราประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ
พระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระ
เจ้าอู่ทอง ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะสมเด็จพระ
รามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอู่ทองแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปยัง
พระราชวังโบราณเทียบรถยนต์พระที่นั่งที่บริเวณพลับพลาดรมชุ ทหาร
กองเกียรติยศ ๓ เหล่าทัพ ถวายความเคารพ บรรเลงเพลงสรรเสริญ
พระบารมี เสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่พลับพลาดรมชุ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียน
เครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปปางประจำรัชกาล สมเด็จพระรามาธิบดี

เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๐๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑

ที่ ๑ พระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระสังฆราชถวายศีล จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปยังพระที่นั่งชุมสาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนทอง เทียนเงิน และรูปที่เครื่องบวงสรวงสังเวญแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดรูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต ชาวพนักงานประโคมมโหระทึก แตรฝรั่ง และฆ้องชัย สังข์ แตร ดุริยางค์ แล้ว เสด็จฯ เข้าประทับในพลับพลาตรีมุข ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายภาวาส บุนนาค รองราชเลขาธิการ อ่านประกาศพระบรมราชโองการสดุดีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต ในขณะนั้นผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท จะได้น้อมพนมมือถวายคารวะ จนอ่านประกาศจบแล้วชาวพนักงานประโคมมโหระทึก แตรฝรั่ง และฆ้องชัย สังข์ แตร ดุริยางค์ พระสงฆ์ ๓๔ รูป เจริญพระพุทธมนต์ ถวายพรพระ จบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนภัตตาหารแด่สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระราชาคณะ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ประธานองคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา รัฐมนตรี ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ประเคนภัตตาหารพระสงฆ์รับพระราชทานฉัน เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนไตรและย่ามที่ระลึกงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก แต่สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระราชาคณะพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก เสด็จพระราชดำเนินประทับ

เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๐๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑

รถยนต์พระที่นั่งไปยังบ้านพักรับรองของจังหวัด ทหารกองเกียรติยศ ๓
เหล่าทัพ ถวายความเคารพ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

เวลา ๑๕ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากบ้านพักรับรองของจังหวัดไปยังสถานีรถไฟจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประทับรถไฟพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพมหานคร ทหารกองเกียรติยศถวายความเคารพ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

เวลา ๑๖ นาฬิกา ๔๐ นาที รถไฟพระที่นั่งเทียบที่สถานีจิตรลดา ประทับรถยนต์พระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

การแต่งกาย เครื่องแบบเต็มยศ สายสะพายมหาจักรี หรือ สายสะพายช้างเผือก

สำนักพระราชวัง

วันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๑

